Міністерство освіти і науки України Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" Факультет інформатики та обчислювальної техніки

Кафедра інформатики та програмної інженерії

n	•	
3	BIT	Γ

з лабораторної роботи № 3 з дисципліни «Проектування алгоритмів»

"Проектування структур даних"

Виконав(ла)	—————————————————————————————————————	
T	Головченко М.М.	
Перевірив	(прізвище, ім'я, по батькові)	

Зміст

1	N	Мета лабораторної роботи	3
2	3	Вавдання	4
3	F	Виконання	7
	3.1	Псевдокод алгоритмів	7
	3.2	Часова складність пошуку	12
	3.3	Π рограмна реалізація	12
	3.3.1	Вихідний код	12
	3.3.2	Приклади роботи	19
	3.4	Тестування алгоритму	21
	3.4.1	Часові характеристики оцінювання	21
Вис	сновок		22
Кы	ятерії Лі	пимрания	23

1 Мета лабораторної роботи

Мета роботи – вивчити основні підходи проектування та обробки складних структур даних.

2 Завдання

Відповідно до варіанту (таблиця 2.1), записати алгоритми пошуку, додавання, видалення і редагування запису в структурі даних за допомогою псевдокоду (чи іншого способу по вибору).

Записати часову складність пошуку в структурі в асимптотичних оцінках.

Виконати програмну реалізацію невеликої СУБД з графічним (не консольним) інтерфейсом користувача (дані БД мають зберігатися на ПЗП), з функціями пошуку (алгоритм пошуку у вузлі структури згідно варіанту таблиця 2.1, за необхідності), додавання, видалення та редагування записів (запис складається із ключа і даних, ключі унікальні і цілочисельні, даних може бути декілька полів для одного ключа, але достатньо одного рядка фіксованої довжини). Для зберігання даних використовувати структуру даних згідно варіанту (таблиця 2.1).

Заповнити базу випадковими значеннями до 10000 і зафіксувати середнє (із 10-15 пошуків) число порівнянь для знаходження запису по ключу.

Зробити висновок з лабораторної роботи.

Таблиця 2.1 – Варіанти алгоритмів

№	Структура даних
1	Файли з щільним індексом з перебудовою індексної області, бінарний
	пошук
2	Файли з щільним індексом з областю переповнення, бінарний пошук
3	Файли з не щільним індексом з перебудовою індексної області,
	бінарний пошук
4	Файли з не щільним індексом з областю переповнення, бінарний
	пошук
5	АВЛ-дерево
6	Червоно-чорне дерево
7	В-дерево t=10, бінарний пошук

8	В-дерево t=25, бінарний пошук
9	В-дерево t=50, бінарний пошук
10	В-дерево t=100, бінарний пошук
11	Файли з щільним індексом з перебудовою індексної області,
	однорідний бінарний пошук
12	Файли з щільним індексом з областю переповнення, однорідний
	бінарний пошук
13	Файли з не щільним індексом з перебудовою індексної області,
	однорідний бінарний пошук
14	Файли з не щільним індексом з областю переповнення, однорідний
	бінарний пошук
15	АВЛ-дерево
16	Червоно-чорне дерево
17	В-дерево t=10, однорідний бінарний пошук
18	В-дерево t=25, однорідний бінарний пошук
19	В-дерево t=50, однорідний бінарний пошук
20	В-дерево t=100, однорідний бінарний пошук
21	Файли з щільним індексом з перебудовою індексної області, метод
	Шарра
22	Файли з щільним індексом з областю переповнення, метод Шарра
23	Файли з не щільним індексом з перебудовою індексної області, метод
	Шарра
24	Файли з не щільним індексом з областю переповнення, метод Шарра
25	АВЛ-дерево
26	Червоно-чорне дерево
27	В-дерево t=10, метод Шарра
28	В-дерево t=25, метод Шарра
29	В-дерево t=50, метод Шарра
30	В-дерево t=100, метод Шарра

31	АВЛ-дерево
32	Червоно-чорне дерево
33	В-дерево t=250, бінарний пошук
34	В-дерево t=250, однорідний бінарний пошук
35	В-дерево t=250, метод Шарра

3 Виконання

3.1 Псевдокод алгоритмів

```
binary search(lines, i, arg, key):
  max_i = (len(lines) // B_SIZE)
  s iterator = 1
  s = 2 ** (arg - s iterator)
  while True:
     if lines[i * B SIZE] \leq key \leq lines[(i + 1) * B SIZE]:
       return i
     elif lines[i * B SIZE] > key:
       i = (s + 1)
     else:
       i += (s + 1)
     i = max(i, 0)
     i = min(i, max i)
     s iterator += 1
     if s == 0:
       break
     s = 2 ** (arg - s iterator)
     if s < 1:
       s = 0
  return i
find block(lines, key):
  if key == lines[0] or lines[0] == [EMPTY]:
     return 0
  max_i = (len(lines) // B_SIZE)
  lines = lines + [float('inf')]
  k = int(math.log(max_i, 2))
```

```
i = 2 ** k
  if lines[i * B_SIZE] \le key \le lines[(i + 1) * B_SIZE]:
     return i
  elif lines[i * B SIZE] > key:
     return binary search(lines, i, k, key)
  else:
    1 = int(math.log(max i - 2 ** k + 1, 2))
    return binary search(lines, (max i + 1 - 2 ** 1), l, key)
search(key, lines, lines overflow):
  lines index = [int(line[0]) if line[0] != EMPTY else None for line in lines]
  block index = find block(lines index, key)
  block = lines index[block index * B SIZE: (block index + 1) * B SIZE]
  key in overflow = False
  if key in block:
    key index = block.index(key) + block index * B SIZE
  elif lines[(block index + 1) * B SIZE - 1][1] != EMPTY:
     lines index overflow = [int(line[0]) if line[0] != EMPTY else None for line
in lines overflow]
     block index = int(lines[(block index + 1) * B SIZE - 1][1])
     block = lines_index_overflow[block_index * B SIZE:(block index + 1) *
B SIZE]
     while True:
       if key in block:
         key index = block.index(key) + block index * B SIZE
         key in overflow = True
         break
       elif lines overflow[(block index + 1) * B SIZE - 1][1] == EMPTY:
         return None
       else:
```

```
block index = int(lines overflow[(block index + 1) * B SIZE - 1][1])
         block = lines index overflow[block index * B SIZE: (block index + 1)
* B SIZE]
  else:
    return None
      main index = int(lines overflow[key index][1]) if key in overflow else
int(lines[key index][1])
  return key index, main index
modify(key, value, main lines):
    indexes = search(key)
    if indexes is None:
       return None
    main lines[indexes[2]] = value
    return True
remove(key, lines, main lines, overflow lines):
    indexes = search(key)
    if indexes is None:
       return
    block index, main index = indexes[0], indexes[2]
    key in block index = indexes[1] - indexes[0] * B SIZE
    lines = lines if not indexes[3] else overflow lines
    block = lines[block index * B SIZE: (block index + 1) * B SIZE]
    block[key in block index] = [EMPTY, EMPTY]
    for i in range(key in block index + 1, len(block) - 1):
       if block[i] != [EMPTY, EMPTY]:
         block[i-1], block[i] = block[i], block[i-1]
    lines[block index * B SIZE:(block index + 1) * B SIZE] = block
    main lines[main index] = 'Removed'
```

return True

```
add(key, value, lines, main lines, overflow lines):
  indexes = search(key)
  if indexes is not None:
    return None
  block index = indexes[0] // B SIZE
  block lines = .lines[block index * B SIZE: (block index + 1) * B SIZE]
  main index = len(main lines)
  main lines.append(value)
   if block index + 1 == len(.lines) // B SIZE and (not [EMPTY, EMPTY] in
block lines or block lines.index([EMPTY, EMPTY]) == B SIZE - 1):
    lines += [[key, main index]]
    lines += [[EMPTY, EMPTY]] * (B SIZE - 1)
    return True
  if [EMPTY, EMPTY] in block lines:
    block pos = block lines.index([EMPTY, EMPTY])
    if block pos != B SIZE - 1:
       block lines[block pos] = [key, main index]
       block lines = sorted(block lines, key=.custom sort)
       lines[block index * B SIZE:(block index + 1) * B SIZE] = block lines
    else:
       values block = block lines[:-1] + [[key, main index]]
       values block = sorted(values block, key=.custom sort)
       overflow value = values block[-1]
       values block = values block[:-1]
       if len(overflow lines) > 0:
         values block += [[EMPTY, len(overflow lines) // B SIZE]]
         overflow lines += [overflow value]
       else:
```

```
values block += [[EMPTY, '0000000000']]
         overflow lines = [overflow value]
       overflow lines += [[EMPTY, EMPTY]] * (B SIZE - 1)
      lines[block index * B SIZE:(block index + 1) * B SIZE] = values block
  else:
    index block overflow = int(block lines[-1][1])
    block overflow = overflow lines[index block overflow *
    B SIZE:(index block overflow + 1) * B SIZE]
    all indexes = []
    all blocks = block lines[:-1] + [[key, main index]]
    while True:
      if [EMPTY, EMPTY] in block overflow:
         break
       else:
         all indexes.append(index block overflow)
         all blocks += block overflow[:-1]
         index block overflow = int(block overflow[-1][1])
         block overflow = .overflow lines[index block overflow *
         B SIZE:(index block overflow + 1) * B SIZE]
    empty index = block overflow.index([EMPTY, EMPTY])
    all indexes.append(index block overflow)
    all blocks += block overflow
    all blocks = sorted(all blocks, key=.custom sort)
    lines[block index * B SIZE:(block index + 1) * B SIZE - 1] =
all blocks[:B SIZE - 1]
    all blocks = all blocks[B SIZE - 1:]
    if empty index == B SIZE - 1:
      overflow lines[index block overflow * B SIZE + (B SIZE - 1)] =
       [EMPTY, len(.overflow lines) // B SIZE]
      overflow lines += [all blocks[-2]]
```

```
overflow_lines += [[EMPTY, EMPTY]] * (B_SIZE - 1)
for i, index in enumerate(all_indexes):
  overflow_lines[index * B_SIZE:(index + 1) * B_SIZE - 1] =
  all_blocks[i * (B_SIZE - 1):(i + 1) * (B_SIZE - 1)]
return True
```

3.2 Часова складність пошуку

Максимальне число звернень до диска дорівнюватиме двійковому логарифму від заданого числа індексних блоків плюс одиниця. Одиниця потрібна оскільки, після пошуку номера запису в індексному області ми повинні ще звернутися до основної області файлу. Тому формула для обчислення максимального часу доступу в кількості звернень до диска виглядає наступним чином:

$$T_n = log_2 N_{\text{бл.iнд}} + 1.$$

3.3 Програмна реалізація

3.3.1 Вихідний код

```
import math
import os
import random
class IndexDirectFile:
           def init (self, num indexes, index filename, main filename,
overflow filename, fill coefficient):
        self.num indexes = num indexes
        self.index n = index filename
        self.main n = main filename
        self.overflow n = overflow filename
        self.fill coefficient = fill coefficient
        self.b size = 10
        self.max index = 10
        self.empty = "000000None"
        self.lines = []
        self.main lines = []
```

```
self.overflow lines = []
    def generate file(self):
        indexes_per_block = int(self.b_size * self.fill_coefficient)
        empty spaces per block = self.b size - indexes per block
               num blocks = (self.num indexes + indexes per block - 1) //
indexes per block
        shuffled list = list(range(1, self.num indexes + 1))
        random.shuffle(shuffled list)
        shuffled iterator = 0
        with open(self.index n, 'w') as f:
            for i in range (num blocks):
                for j in range(indexes per block):
                    index = i * indexes per block + j + 1
                    if index <= self.num indexes:</pre>
                        f.write(
f'{str(index).zfill(self.max index)},{str(shuffled list[shuffled iterator]).zfi
ll(self.max index) } \n')
                        shuffled iterator += 1
                    else:
                        f.write(f'{self.empty}, {self.empty}\n')
                for in range(empty spaces per block):
                    f.write(f'{self.empty}, {self.empty}\n')
        with open(self.main_n, 'w') as f:
            for i in range(len(shuffled list)):
                              f.write(f'value{str(shuffled_list.index(i + 1) +
1).zfill(self.max index) \n')
        with open(self.overflow n, 'w') as :
            pass
    def upload data(self):
        with open(self.main n, 'r') as f:
            self.main lines = [line.strip() for line in f]
        with open(self.index n, 'r') as f:
            self.lines = [line.strip().split(',') for line in f]
        with open(self.overflow n, 'r') as f:
            self.overflow lines = [line.strip().split(',') for line in f]
    def formatted_write(self, filename):
        if filename == self.main n:
            with open(self.main n, 'w') as f:
```

```
for line in self.main lines:
                    f.write(f"{line}\n")
            return
        data = self.lines if filename == self.index_n else self.overflow_lines
        with open(filename, 'w') as f:
            for row in data:
                   formatted row = [str(item).zfill(self.max index) for item in
row]
                f.write(','.join(formatted row) + '\n')
    def find block(self, lines, key):
        if key == lines[0] or lines[0] == [self.empty]:
            return 0, 1
        lines = lines[:] + [float('inf')] * (self.b size + 1)
        max i = ((len(lines) - (self.b size + 1)) // self.b size)
        k = int(math.log(max i, 2))
        i = 2 ** k
        while True:
             if lines[i * self.b size] is None or lines[(i + 1) * self.b size]
is None:
                i = i + 1 if i < max i else i - 1
            else:
                break
        if lines[i * self.b size] <= key < lines[(i + 1) * self.b size]:</pre>
            return i, 1
        elif lines[i * self.b size] > key:
            return self.binary search(lines, i, k, key)
        else:
            1 = int(math.log(max i - 2 ** k + 1, 2))
            return self.binary search(lines, (max i + 1 - 2 ** 1), 1, key)
    def binary_search(self, lines, i, arg, key):
        \max i = ((len(lines) - (self.b size + 1)) // self.b size)
        s iterator = 1
        s = 2 ** (arg - s_iterator)
        comparisons num = 1
        while True:
            comparisons_num += 1
            print("i: ", i, "s: ", s)
            while True:
                        if lines[i * self.b size] is None or lines[(i + 1) *
self.b size] is None:
                    i = i + 1 if i < max i else i - 1
```

```
else:
                    break
            if lines[i * self.b size] <= key < lines[(i + 1) * self.b size]:</pre>
                return i, comparisons_num
            elif lines[i * self.b size] > key:
                i = (s + 1)
            else:
                i += (s + 1)
            i = max(i, 0)
            i = min(i, max i)
            s iterator += 1
            if s == 0:
                break
            s = 2 ** (arg - s_iterator)
            if s < 1:
                s = 0
        return i, comparisons num
    def search(self, key, check=True):
         lines index = [int(line[0]) if line[0] != self.empty else None for line
in self.linesl
        block_index, comparisons_num = self.find_block(lines_index, key)
           block = lines index[block index * self.b size: (block index + 1) *
self.b_size]
        if not check:
            return block index
        key_in_overflow = False
        if key in block: # ключ \epsilon у індексному файлі
            key_index = block.index(key) + block_index * self.b_size
         elif block.index(None) == self.b size - 1 and self.lines[(block index +
1) * self.b_size - 1][1] != self.empty:
            # ключ може бути у області переповнення
             lines index overflow = [int(line[0]) if line[0] != self.empty else
None for line in self.overflow lines]
                block index = int(self.lines[(block index + 1) * self.b size -
1][1])
             block = lines index overflow[block index * self.b size:(block index
+ 1) * self.b_size]
            while True:
                if key in block:
                    key index = block.index(key) + block index * self.b size
```

```
key in overflow = True
                   break
                    elif self.overflow lines[(block index + 1) * self.b size -
1][1] == self.empty:
                   return None
                else:
                      block index = int(self.overflow lines[(block index + 1) *
self.b size - 1][1])
                        block = lines index overflow[block_index * self.b_size:
(block index + 1) * self.b size]
        else:
           return None
                main index = int(self.overflow lines[key index][1]) - 1 if
key in overflow else int(
            self.lines[key index][1]) - 1
                return block_index, key_index, main_index, key_in_overflow,
comparisons num, self.main lines[main index]
    def modify(self, key, updated_value):
        indexes = self.search(key)
        if indexes is None:
            return None
        self.main lines[indexes[2]] = updated value
        return True
   def remove(self, key):
        indexes = self.search(key)
        if indexes is None:
            return
        block_index, main_index = indexes[0], indexes[2]
        key in block index = indexes[1] - indexes[0] * self.b size
        lines = self.lines if not indexes[3] else self.overflow lines
              block = lines[block_index * self.b_size: (block_index + 1) *
self.b size]
        block[key in block index] = [self.empty, self.empty]
        for i in range(key in block index + 1, len(block) - 1):
            if block[i] != [self.empty, self.empty]:
                block[i - 1], block[i] = block[i], block[i - 1]
           lines[block_index * self.b_size:(block_index + 1) * self.b_size] =
block
        self.main lines[main index] = '00000000Removed'
        return True
```

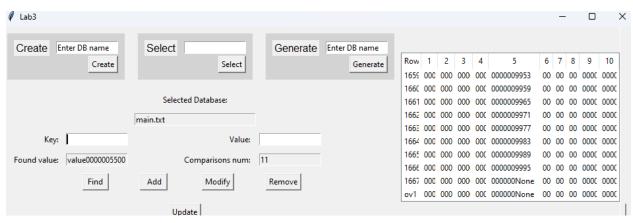
```
def custom sort(self, item):
        if item[0] == self.empty:
            return float('inf')
        else:
           return int(item[0])
   def add(self, key, value):
        indexes = self.search(key)
        if indexes is not None:
            return None
       block index = self.search(key, False)
        block lines = self.lines[block index * self.b size: (block index + 1) *
self.b size]
        key = str(key).zfill(10)
       main index = str(len(self.main lines) + 1).zfill(10)
        self.main lines.append(value)
             if block_index + 1 == len(self.lines) // self.b_size and (not
[self.empty, self.empty] in block lines or
block lines.index(
[self.empty, self.empty]) == self.b_size - 1):
            self.lines += [[key, main index]]
            self.lines += [[self.empty, self.empty]] * (self.b size - 1)
            return True
                if (len(self.lines) // self.b size > block index + 1 and
self.lines[(block index + 1) * self.b size][
            0] == self.empty
                and (not [self.empty, self.empty] in block lines
                             or block lines.index([self.empty, self.empty]) ==
self.b size - 1)):
            self.lines[(block_index + 1) * self.b_size] = [key, main_index]
            return True
            if [self.empty, self.empty] in block_lines: # є вільне місце у
основному блоці
           block_pos = block_lines.index([self.empty, self.empty])
             if block pos != self.b size - 1: # є більш ніж 2 місця у основному
блоці
               block_lines[block_pos] = [key, main_index]
```

```
block lines = sorted(block lines, key=self.custom sort)
                      self.lines[block_index * self.b_size:(block_index + 1) *
self.b size] = block lines
              else: # є лише 1 місце у основному блоці, треба створювати блок
для переповнення
               values block = block lines[:-1] + [[key, main index]]
                values block = sorted(values block, key=self.custom sort)
                overflow value = values block[-1]
                values_block = values block[:-1]
                if len(self.overflow lines) > 0: # є область переповнення
                      values block += [[self.empty, str(len(self.overflow lines)
// self.b size).zfill(self.max index)]]
                    self.overflow lines += [overflow value]
                else: # немає області переповнення
                    values block += [[self.empty, '0000000000']]
                    self.overflow lines = [overflow value]
                          self.overflow lines += [[self.empty, self.empty]] *
(self.b size - 1)
                      self.lines[block_index * self.b_size:(block_index + 1) *
self.b size] = values block
         else: # немає вільного місця в блоці -> вже існує відповідний блок у
області переповнення
            index block overflow = int(block lines[-1][1])
            block overflow = self.overflow lines[index block overflow *
self.b size:(index block overflow + 1) * self.b size]
            all indexes = []
            all blocks = block lines[:-1] + [[key, main index]]
            while True:
                 if [self.empty, self.empty] in block overflow: # є пусте місце
в блоці
                    break
                else:
                    all indexes.append(index block overflow)
                    all blocks += block overflow[:-1]
                    index_block_overflow = int(block_overflow[-1][1])
                    block overflow = self.overflow lines[index block overflow *
self.b size:(index block overflow + 1) * self.b size]
            empty index = block overflow.index([self.empty, self.empty])
            all indexes.append(index block overflow)
```

```
all blocks += block overflow
            all blocks = sorted(all blocks, key=self.custom sort)
                     self.lines[block index * self.b size:(block index + 1) *
self.b size - 1] = all blocks[:self.b size - 1]
            all blocks = all blocks[self.b size - 1:]
               if empty index == self.b_size - 1: # якщо \varepsilon тільки одне вільне
місце
                       self.overflow lines[index block overflow * self.b size +
(self.b size - 1)] = \setminus
                                   [self.empty, str(len(self.overflow lines) //
self.b size).zfill(10)]
                    self.overflow lines += [all blocks[-2]] # all blocks[-1] =
None
                           self.overflow lines += [[self.empty, self.empty]] *
(self.b size - 1)
            for i, index in enumerate(all indexes):
                         self.overflow lines[index * self.b size:(index + 1) *
self.b size -1] = \
                       all blocks[i * (self.b size - 1):(i + 1) * (self.b size -
1)]
        return True
```

3.3.2 Приклади роботи

На рисунках 3.1 i 3.2 показані приклади роботи програми для додавання i пошуку запису.

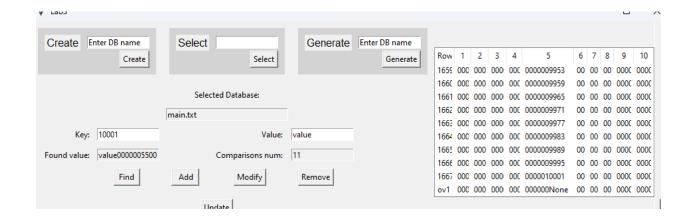

Рисунок 3.1 – Додавання запису

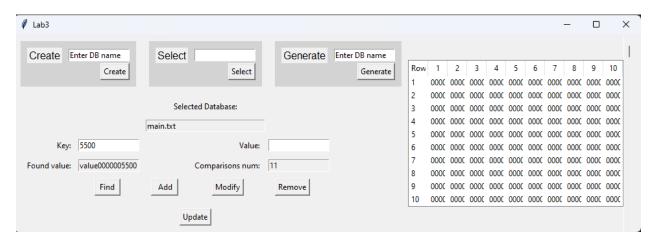

Рисунок 3.2 – Пошук запису

3.4 Тестування алгоритму

3.4.1 Часові характеристики оцінювання

В таблиці 3.1 наведено кількість порівнянь для 15 спроб пошуку запису по ключу.

Таблиця 3.1 – Число порівнянь при спробі пошуку запису по ключу

Номер спроби пошуку	Число порівнянь
1	11
2	12
3	12
4	9
5	12
6	8
7	12
8	12
9	11
10	9
11	11
12	10
13	9
14	8
15	12

Середнє число порівнянь: 10.6.

Висновок

В рамках лабораторної роботи я виконав програмну реалізацію СУБД з графічним інтерфейсом користувача з функціями пошуку, додавання, видалення та редагування записів, що дозволило мені вивчити основні підходи проектування та обробки складних структур даних. Для зберігання даних я запрограмував структуру даних файл з щільним індексом. Переповнення індексної області у моїй програмі вирішується створенням області переповнення. Алгоритмом пошуку у структурі даних є метод Шарра.

Заповнивши базу даних випадковими значеннями до 10000, я зафіксував середнє із 15 пошуків число порівнянь для знаходження запису по ключу, що становить 10.6 порівнянь. Часові характеристики пошуку складають двійковий логарифм з кількості блоків плюс одиниця. Всього індексних блоків у досліджуваній базі даних вийшло 1667, отже максимальний час доступу в зверненнях до диска становить 12 звернень. Оскільки отримане число порівнянь є меншим за максимальний час доступу, то алгоритм пошуку в структурі даних реалізовано правильно.

Критерії оцінювання

За умови здачі лабораторної роботи до 26.11.2023 включно максимальний бал дорівнює — 5. Після 26.11.2023 максимальний бал дорівнює — 4,5.

Критерії оцінювання у відсотках від максимального балу:

- псевдокод алгоритму 10%;
- аналіз часової складності 5%;
- програмна реалізація алгоритму 50%;
- робота з гіт 20%
- тестування алгоритму -10%;
- висновок -5%.
- +1 додатковий бал можна отримати за реалізацію графічного відображення структури ключів.
- +1 додатковий бал можна отримати за виконання та захист роботи до 19.11.2023.